

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

До 215-ї річниці від дня заснування
ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Н. Якушко, Н. Рудічева

Робочий зошит

з дисциплін «Історія педагогіки»
та «Порівняльна педагогіка»

спеціальність	012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА
	013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА
	016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА

Методичні рекомендації для викладачів і здобувачів вищої освіти
педагогічних університетів

Харків
2019

**УДК 37 (09) (072)
Я 49**

Укладачі: Якушко Н., Рудічева Н.К.

Рецензенти:

Гриньова В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Полубоярина І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
Протокол № 5 від 04.09.2019 р.

Якушко Н., Рудічева Н.

Я 49 Робочий зошит з дисципліни «Історія педагогіки» та «Порівняльна педагогіка» : Спеціальність : 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 016 Спеціальна освіта : методичні рекомендації для викладачів і здобувачів вищої освіти педагогічних університетів / ХНПУ імені Г.С. Сковороди; авт.-уклад. Н. Якушко, Н. Рудічева. – Харків : ХНПУ, 2019. – 99 с.

Методичні рекомендації спрямовані на ефективне засвоєння лекційного матеріалу та створення орієнтовної основи дій студентів при виконанні практичних завдань різного рівня, контролю засвоєння навчального матеріалу, організації подальшої самостійної роботи.

Адресовано для студентів педагогічних університетів, педагогічних коледжів, викладачам педагогічних освітніх установ.

Видано за рахунок укладачів

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2019.
© Якушко Н., Рудічева Н., 2019.

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди**

Робочий зошит

з дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка»

студентки _____ групи

факультету початкового навчання

**Харків
2019**

Зміст

Зміст	4
Вступ	5
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ.....	6
Тема 1. Предмет історії педагогіки	6
Тема 2. Виховання у первісному суспільстві. Школа і виховання у Стародавньому світі.....	6
Тема 3. Виховання, школа та педагогічна думка в епоху Середньовіччя та Відродження	9
Тема 4. Школа та педагогіка Нового часу та першої половини XVIII століття.....	11
Семінарське заняття 1.....	11
Тема 5. Розвиток освіти і педагогічної думки у другій половині XVIII – на початку XIX століття.....	27
Семінарське заняття 2.....	27
Тема 6. Основні напрями розвитку зарубіжної педагогіки кінця XIX – на початку XX століття	33
Тема 7. Виховання, шкільництво й педагогічна думка з найдавніших часів до XVI століття.	38
Тема 8. Школа й педагогічна думка XVI-XVII століття	41
Тема 9. Вітчизняна школа та педагогічної думки в Україні у XVIII століття	42
Семінарське заняття 3.....	42
Тема 10. Педагогічна думка та освіти у першій половині XIX століття	49
Семінарське заняття 4.....	49
Тема 11. Освіта та педагогічна думка в Україні другої половини XIX – початку XX століття	59
Семінарське заняття 5.....	59
ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА	72
Тема 1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань.....	72
Тема 2. Порівняльна характеристика освітніх систем у провідних країнах світу.....	73
Семінарське заняття 1.....	73
Тема 3. Зміст освіти у навчальних закладах у провідних країнах світу	78
Семінарське заняття 2.....	78
Тема 4. Основні напрями виховання у навчальних закладах у провідних країнах світу	85
Семінарське заняття 3.....	85
Тема 5. Статус вчителя в розвинутих країнах світу та в Україні. Національні системи педагогічної освіти	92
Тема 6. Альтернативна навчально-виховні заклади у країнах Заходу у XX ст.....	94
Види і оцінювання діяльності студента	96
Першоджерела для опрацювання та конспектування	97
Рекомендована література	98

Вступ

Курс «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» спрямований на формування міцних знань про історико-педагогічні процеси, явища та факти та оволодіння кращими здобутками світової та української педагогіки.

У ході вивчення даного курсу Ви оволодієте вміннями самостійно набувати історико-педагогічні знання; застосовувати отримані знання у процесі вивчення педагогічних дисциплін; аналізувати, зіставляти та порівнювати певні педагогічні явища; використовувати надбання світової педагогіки у власній педагогічній діяльності.

Робочий зошит з навчальної дисциплін «Історія педагогіки» та «Порівняльна педагогіка» є допоміжним засобом опанування даним курсом.

Використання робочого зошиту в навчальному процесі сприятиме ефективності засвоєння лекційної інформації та створенню орієнтовної основи дій студентів при виконанні практичних завдань різного рівня, контролю засвоєння навчальної інформації, організації подальшої самостійної роботи.

На практичному занятті використання друкованої основи робочого зошита зменшуватиме механічну роботу студентів при виконанні завдань і тим самим дозволить збільшити обсяг розумових і практичних дій та сконцентрувати увагу на сутності навчальної інформації.

Для ефективної підготовки та проведення семінарських занять на сторінках робочого зошита подаються плани семінарських занять, питання для обговорення, першоджерела для конспектування, списки рекомендованої літератури. Використання робочого зошита під час самостійної роботи забезпечить її методичний супровід та упорядкує Вашу діяльність. Опрацювання теорії буде відбуватися вимірними порціями з використанням раніше набутих знань для виконання завдань на сторінках зошита. Контроль навчальних досягнень буде здійснюється за допомогою тестів.

Робочий зошит допомагатиме вирішувати дидактичні завдання як під час аудиторних занять, так і на етапі самостійної роботи студентів.

Робота з зошитом здійснюється за певним алгоритмом:

- робота з лекційною інформацією;
- опрацювання першоджерел;
- ведення тематичного педагогічного словника.

Бажаємо успіхів!

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Предмет історії педагогіки

1. Випишіть завдання предмета «Історія педагогіки» (Любар О.О. Історія української школи і педагогіка : Навч. посібник. – К. : Знання, 2006. – С. 12-13.)

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Тема 2. Виховання у первісному суспільстві. Школа і виховання у Стародавньому світі

1. Схарактеризуйте підходи світової науки до виникнення виховання як суспільного явища. Заповніть таблицю:

	Засновник	Час виникнення	Трактування поняття «виховання»
Біологізаторський підхід			
Психологічний підхід			
Релігійний підхід			
Соціальний (трудовий) підхід			
Соціокультурний підхід			

2. Схарактеризуйте стадії розвитку первісного суспільства. Заповніть таблицю:

Стадії розвитку первісного суспільства	Провідна діяльність	Особливості виховання і навчання
Дородова стадія		
Родова стадія		
Післяродова стадія		

3. Розкрийте сутність поняття «ініціація».

4. Схарактеризуйте особливості навчання і виховання в державах Стародавнього Сходу. Заповніть таблицю:

	Особливості освіти і виховання
Давній Єгипет	
Давня Індія	
Давній Китай	

5. Розкрийте сутність та зміст шкіл:

- агела – _____
 - граматисти – _____
 - кифаристи – _____
 - палестра – _____
 - гімназія – _____
 - ефебія – _____
-

[illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

	Педагогічні ідеї епохи Середньовіччя	Педагогічні ідеї епохи Відродження
Мета виховання		
Зміст виховання		
Представники епохи та їх праці		

3. Прочитайте й складіть тези до твору Ф. Рабле «Гаргантюа та Пантагрюель». У висновку напишіть про зміст, методи і засоби навчання. (Рабле Франсуа Гаргантюа и Пантагрюэль /

Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С. 62-70;
/Хрестоматія з історії педагогіки : в 2 тт. – 1т. / за заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 76-87.)

4. Вивчаючи досвід роботи «Будинку радості» Вітторіно да Фельтре, виписіть:

Принципи гуманістичної педагогіки _____

Основні предмети в школі _____

Методи, засоби і форми навчання _____

Тема 4. Школа та педагогіка Нового часу та першої половини XVIII століття

Семінарське заняття 1.

МЕТА: узагальнити знання про стан суспільного розвитку Європи в епоху Просвітництва; засвоїти основні етапи життя і діяльності Я.А.Коменського; систематизувати знання про стан суспільного розвитку країн Західної Європи у період буржуазних революцій; засвоїти основні ідеї Ж.-Ж.Руссо та Джона Локка; охарактеризувати та порівняти основні положення освітніх теорій представників західноєвропейської педагогіки епохи Просвітництва; спонукати майбутніх вчителів виховувати і навчати на принципах гуманізму і демократизму.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічна схема «Педагогічна система Я.А.Коменського», структурно-логічні схеми «Педагогічна теорія Дж. Локка», «Педагогічна система Ж.-Ж.Руссо».

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: епоха Просвітництва, дидактика, концепція, пансофія, гносеологія, природовідповідність.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

- I. Життя та педагогічна діяльність Я.А.Коменського.
 - Особливості світогляду Я.А.Коменського. Мета і завдання виховання.
 - Принцип природовідповідності виховання.
 - Вікова періодизація і система шкіл за Я.А.Коменським.
 - «Велика дидактика» Я.А.Коменського.
 - Вимоги до підручників Я.А.Коменського.
 - Вимоги до особистості вчителя.
 - Значення педагогічної теорії Я.А.Коменського.
- II. Педагогічна теорія Джона Локка «Думки про виховання».
- III. Педагогічна теорія Жан-Жака Руссо «Еміль, або про виховання».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В. Левківського, докт. пед наук. О.А. Дубасенюк - Житомир, 1999. – С. 48-62, 63-69.
2. Коменський Я.А. Вибр. пед. твори: У 2-х т. – М., 1982.
3. Локк Дж. Педагогічні твори. – М., 1939.
4. Руссо Ж.-Ж. Педагогічні твори: У 2т. - Т.1,2. – М., 1981.
5. Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С. 80-192, 163-195, 203-238.
6. Хрестоматія з історії педагогіки : в 2-х тт. – Т1. /За заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 111-202, 203-219, 220-271.
7. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навчальний посібник / А.А. Сбруєва, М.Ю. Рісіна, Н.Г.Осьмук – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – С. 61-64, 67, 71-73.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Коменський Я.А. «Велика дидактика». – // Хрестоматія по истории зарубежной педагогики /Под ред А.И.Пискунова. – М., 1981. – С.80-162.
2. Локк Дж. Думки про виховання // Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С. 163-195.
3. Руссо Ж.-Ж. Еміль, або Про виховання // Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С. 203-238.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

I. Життя та педагогічна діяльність Я.А.Коменського.

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності Яна Амоса Коменського:

28 березня 1592 року _____

1604 р. _____

1608-1610 рр. _____

1611-1613 рр. _____

1614 р. _____

1618 р. _____

1621 р. _____

1627 р. _____

1628 р. _____

1631 р. _____

1632 р. (1654 р.) _____

1641 р. _____

1642-1647 рр. _____

1650-1654 рр. _____

1656 р. _____

1657 р. _____

1658 р. _____

15 листопада 1670 року - _____

2. Особливості світогляду Я.А.Коменського

Чи може людина пізнати світ?

Першооснова всіх речей –

Джерела знань – _____

– _____

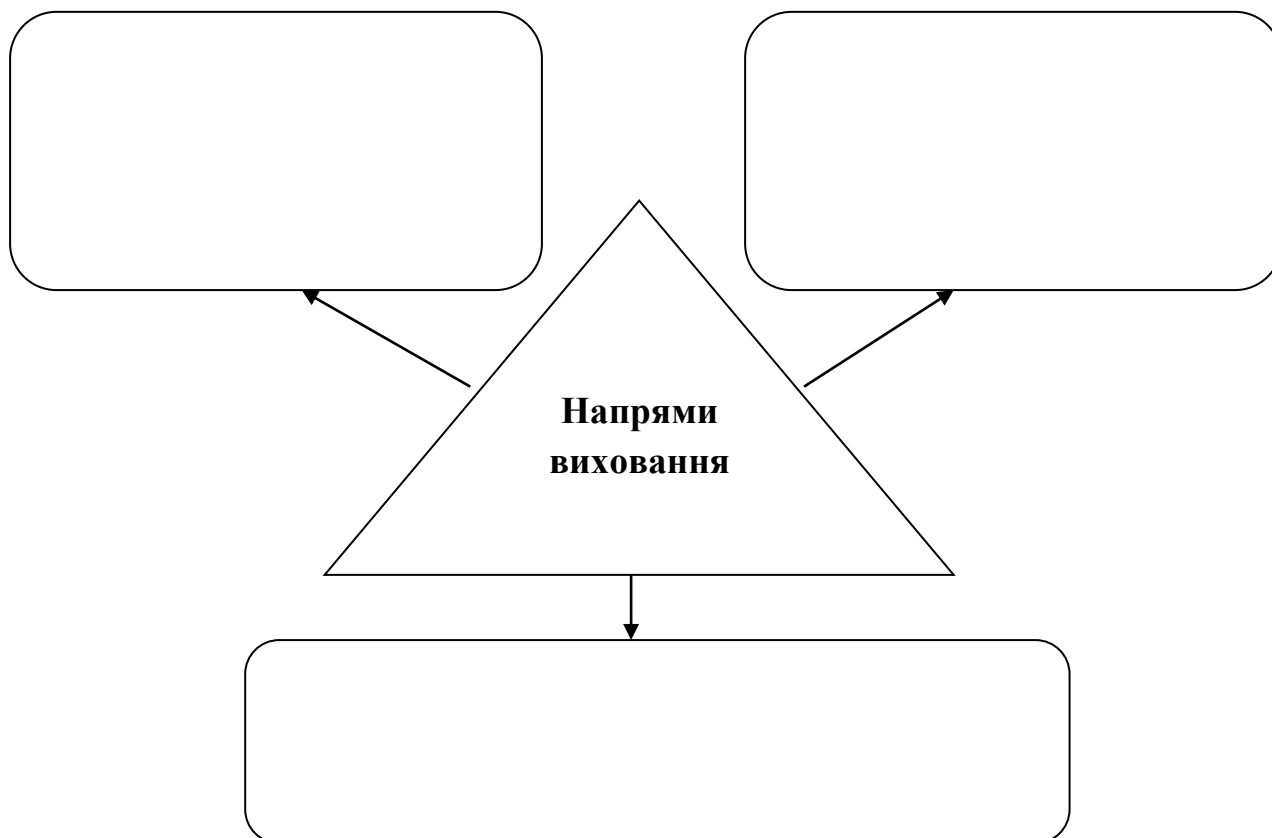
Шлях пізнання 1. _____

2. _____

3. _____

Розкрийте мету і завдання виховання

**Мета і завдання
виховання**

Методи морального виховання

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

3. Принцип природовідповідності виховання

Природовідповідність (за Я.А. Коменським) – _____

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings visible.

4. Вікова періодизація та система шкіл за Я.А.Коменським

	Дитинство ()	Отроцтво ()	Юнацтво ()	Змужнілість ()
Тип школи:				
Зміст освіти:				

5. Назвіть основні ідеї «Великої дидактики».

Книга складається з _____ розділів.

Основний зміст трактату

I – XII

XIII – XIV

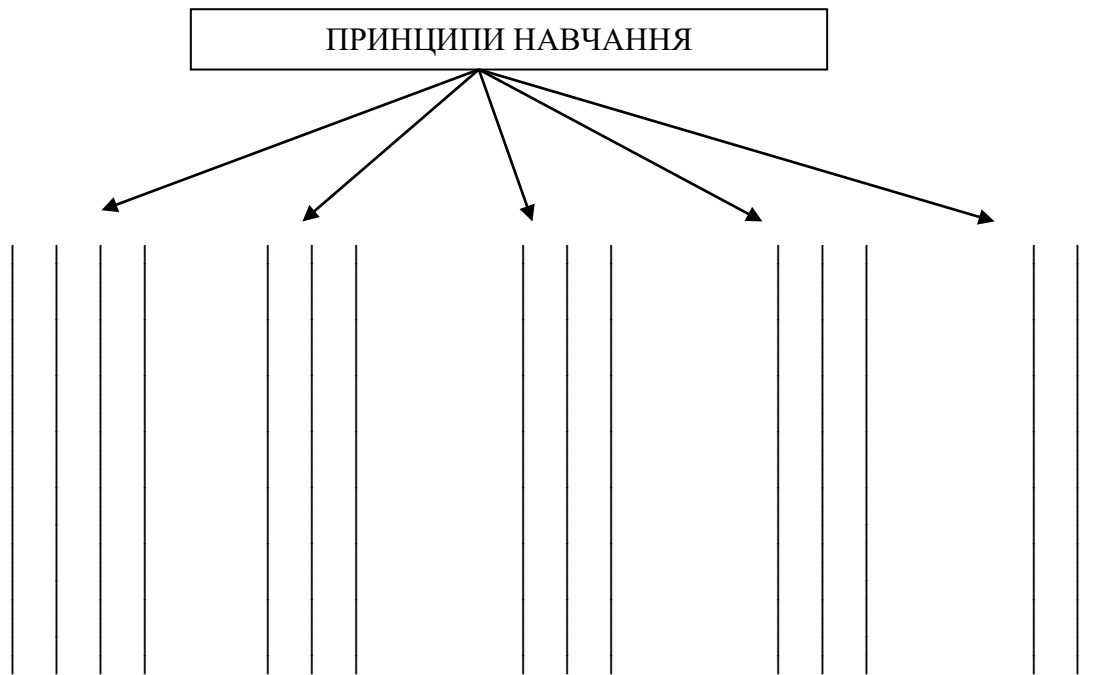
XV – XIX

XX – X V

X VI

X VII – XXXII

XXXIII

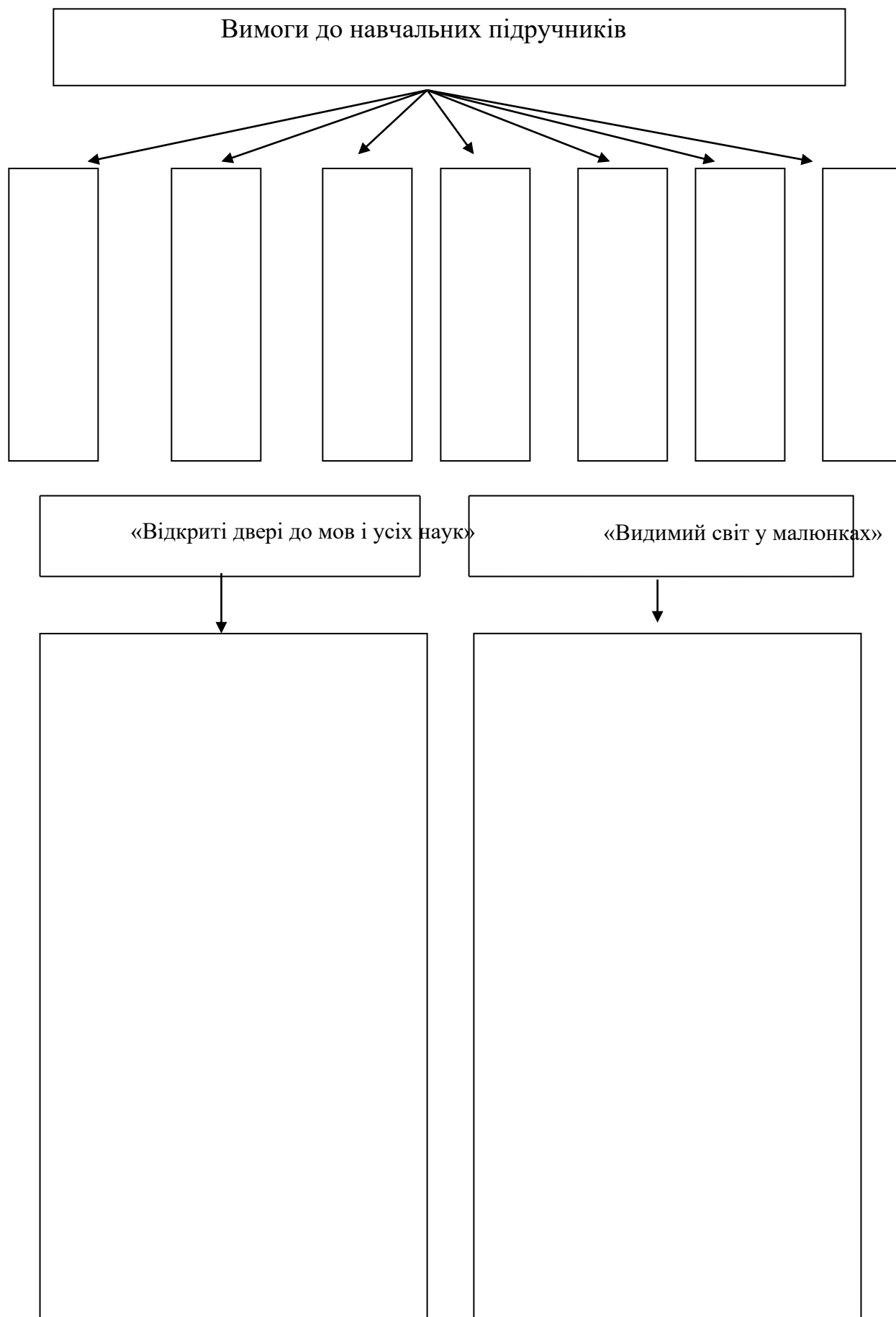
Класно-урочна система

ОЗНАКИ

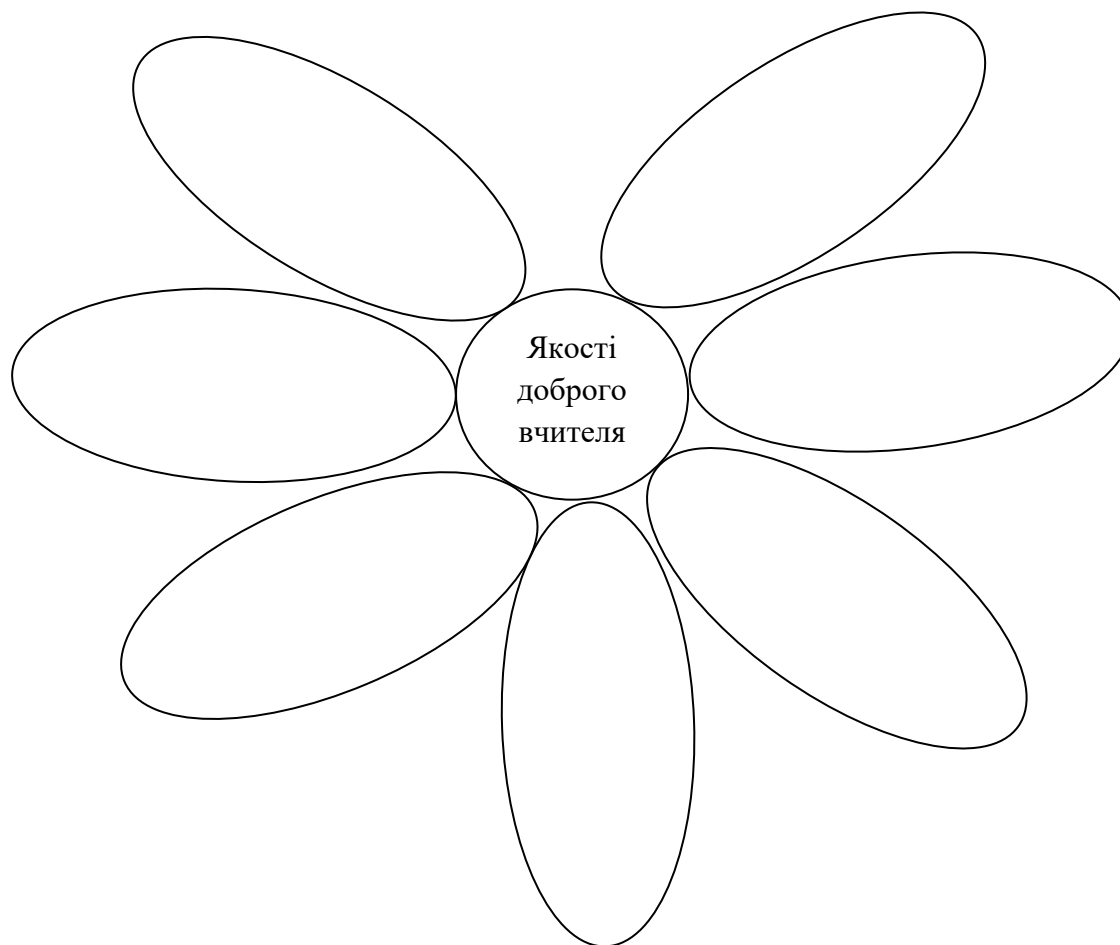
1. _____

2. _____

6. Вимоги до навчальних підручників.

7. Я.А. Коменський про вчителя

8. Прочитайте й зробіть виписки з праці Я.А. Коменського «Велика дидактика»:
(Коменский Я.А. Великая дидактика / Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. – М.: Просвещение, 1981. – С. 80-162.
Коменський Я.А. Велика дидактика /Хрестоматія з історії педагогіки : в 2 тт. – 1т. / за заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 112-169.
Коменський Я.А. Закони добре організованої школи /Хрестоматія з історії педагогіки : в 2 тт. – 1т. / за заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 170-202.)

Вимоги до навчання

[illegible]

Основи міцності навчання

[illegible]

Про здібності

[illegible]

Про шкільну дисципліну

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

II. Педагогічна теорія Джона Локка «Думки про виховання».

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності Джона Локка:

29 серпня 1632 року _____

1646 р. _____

1652 р. _____

1658 р. _____

1667 р. _____

1675 р. _____

1683-1688 рр. _____

1688 р. _____

1704р. _____

2. Розкрийте особливості світогляду Джона Локка

«Теорія чистої дошки» _____

Договірна теорія походження держави _____

Теорія «природного права» _____

3. Розкрийте мету і завдання виховання

4. Наведіть цитати з твору Джона Локка «Думки про виховання» щодо застосування методів виховання і навчання.
(Локк Джон Мысли о воспитании / Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. – М. :Просвещение, 1981. – С. 163 - 194.
/Хрестоматія з історії педагогіки : в 2 тт. – 1т. / за заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 203-220.)

[illegible]

III. Педагогічна теорія Жан-Жака Руссо «Еміль, або про виховання»

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності Жан-Жак Руссо:

28 червня 1712 року _____

1722 р. _____

1740-1741 рр. _____

1749 р. _____

1756 – 1762 рр. _____

1762 – 1767 рр. _____

1771 – 1772 рр. _____

1778 р - _____

11 жовтня 1794 р. - _____

2. Розкрийте особливості світогляду Жан-Жак Руссо

3. Розкрийте мету і завдання виховання

4. Розкрийте джерела виховання:

1.

2.

3.

5. Вікову періодизацію дитини подайте у таблиці.

6. Наведіть уривки з твору Жан-Жак Руссо «Еміль, або про виховання», які розкривають три основні характеристики виховання: виховання вільне, природне, заперечне. (Руссо Ж.-Ж. Еміль или о воспитании / Хрестоматия по истории зарубежной дошкольной педагогики. – М.: Просвещение, 1986. – С.102-132;
Руссо Ж.-Ж. Еміль, або про виховання /Хрестоматія з історії педагогіки : в 2 тт. – 1т. / за заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 220- 271.)

[illegible]

Тема 5. Розвиток освіти і педагогічної думки у другій половині XVIII – на початку XIX століття

Семінарське заняття 2.

МЕТА: узагальнити і засвоїти основні етапи життя й діяльності Й.Г.Песталоцці; охарактеризувати основні положення теорії "елементарної освіти"; проаналізувати сутність методик Й.Г.Песталоцці для початкової школи, порівняти їх із сучасними.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічна схема «Педагогічна система Й.Г.Песталоцці», структурно-логічні схеми «Педагогічні ідеї А. Дістервега».

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: природовідповідність, теорія «елементарної освіти», розвивальне навчання, методика початкового навчання; принцип природовідповідності, культуровідповідності, самодіяльності.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

I. Життя і педагогічна діяльність Й.Г.Песталоцці.

- Соціально-педагогічні погляди Й.Г.Песталоцці.
- Сутність процесу виховання за Й.Г.Песталоцці.
- Основні положення теорії «елементарної освіти».
- Методики початкового навчання з різних предметів у теорії Й.Г.Песталоцці.
- Вплив демократичних ідей Й.Г.Песталоцці на розвиток педагогічної теорії і шкільної практики.

II. Життя і педагогічні ідеї А. Дістервега.

- Теорія виховання і навчання за А. Дістервегом.
- «Керівництво до освіти німецьких вчителів» – поради і рекомендації для вчителів за А. Дістервегом.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дістервег А. Избранные педагогические сочинения. – М. : Учпедгиз, 1956. – С. 136-203.
2. Історія педагогіки / За ред. М.В. Левківського, О.А. Дубасенюк - Житомир, 1999. – С.69-72.
3. Левківський М.В. Історія педагогіки : Підручник. – К., Центр навчальної літератури, 2003. – С. 58-62, 67-70.
4. Песталоцці Й.Г. Вибрані педагогічні твори: У 3 т. - М., 1961.
5. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навчальний посібник / А.А. Сбруєва, М.Ю. Рисіна, Н.Г. Осьмук – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – С. 88-89, 94-96.
6. Хрестоматія по истории зарубежной педагогики /Под ред А.И.Пискунова. – М., 1981. - С.276-324, 353-414.
7. Хрестоматія з історії педагогіки : в 2-х тт. – Т1. /За заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 307-319, 346-374.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Дістервег А. Избранные педагогические сочинения. – М. : Учпедгиз, 1956. – С. 136-203.
2. Дістервег Ф.В.А. Руководство к образованию немецких учителей // Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С.353-414.
3. Песталоцци И.Г. Лингард и Гертруда // Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. - С.276-279.
4. Песталоцци И.Г. Лебединая песня // Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. - С.304-323.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

I. Життя та педагогічна діяльність Й.Г. Песталоцці.

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності Й.Г. Песталоцці

12 січня 1746 року _____

1763 р. _____

1769 - 1774 рр - _____

1774 - 1780 рр. - _____

1800 – 1804 рр. - _____

1805 - 1825 рр. - _____

17 лютого 1827 р. - _____

2. Розкрийте мету і сутність виховання – _____

Напрями виховання	
—	«Сили знання» _____
—	_____
—	_____

	«Сили вміння» _____

	«Сили духу» _____

«Сукупна сила» _____

3. Розкрийте сутність теорія елементарної освіти Й.Г. Песталоцці _____

Число $\longrightarrow$
 Форма $\longrightarrow$
 Слово $\longrightarrow$

Фізичне виховання:

1. _____
2. _____
3. _____

Трудове виховання:

1. _____
2. _____
3. _____

4. Поясніть, яке психологічне обґрунтування дав педагог принципу навчання?

- A. знання, вміння, навички;
 B. пізнання, споглядання, усвідомлення;
 C. допитливість, самостійність, подив;
 D. допишіть _____

5. Розкрийте в чому сутність ідеї розвивального навчання:

• вивчення мови _____

• вивчення математики _____

• вивчення географії _____

6. Поясніть сутність деяких методик Й.Г.Песталоцці схематично (намалюйте і поясніть)

II. Життя і педагогічні ідеї Фрідріх Вільгельм Адольф Дістервег

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності Адольфа Дістервега:

29 жовтня 1790 р. – _____

1812-1820 рр. _____

1819-1847 рр. — _____

1820-1832 рр. _____

1827 р. — _____

1835 р. — _____

1848 р. _____

1859 р. — _____

1866 р. _____

2. Подайте особливості педагогічної системи А.Дістервега у таблиці

Ідеї виховання	Ідеї навчання
Головна мета виховання	Мета – розвивальне – –

Принципи виховання			Принципи навчання				
1.	2.	3.	1.	2.	3.	4.	5.

3. Обґрунтуйте твердження А. Дістервега: «Усякий метод хибний, якщо привчає учня до **простого сприймання і пасивності**, і добрий, коли пробуджує у нього **самодіяльність**»

Що означає самодіяльність? _____

Що означає логіка пізнання? _____

4. Обґрунтуйте правила, що

стосуються учнів: _____

стосуються навчального матеріалу _____

стосуються часу і місця _____

стосуються вчителя _____

5. Розкрийте вимоги А. Дістервега до вчителя:

– якості та риси _____

– _____

– _____

– переконання _____

– _____

– як навчати _____

– _____

Тема 6. Основні напрями розвитку зарубіжної педагогіки кінця XIX – на початку XX століття

1. Розкрийте сутність понять: експериментальна педагогіка, вальдорфська педагогіка, школа дії, прагматизм, ідея трудової школи, метод «занурення в предмет», використовуючи довідкову літературу:

Гончаренко С.І. Український педагогічний словник /С.І. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997.

Словник педагогічних термінів // Історія педагогіки /За ред. А.Б. Рацула. – Кіровоград, 2003. – С.117-129.

Соціолого-педагогічний словник /За заг. ред. В.В. Рацула. – К., 2004.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2. Заповніть таблицю «Провідні течії реформаторської педагогіки кінця XIX – початку XX століття»

Провідні течії реформаторської педагогіки кінця XIX – початку XX століття	Представники реформаторської педагогіки кінця XIX – початку XX століття	Основні ідеї та завдання	Аналіз (переваги і недоліки)
1	2	3	4
Теорія вільного виховання			
Педагогіка особистості			
Педагогіка творчості			
Експериментальна педагогіка			
Школа дії			

Продовження таблиці

1	2	3	4
Педологія			
Трудова школа			
Прагматична педагогіка			
Нова педагогіка			
Соціальна педагогіка			

3. Заповніть таблицю і порівняйте особливості педагогічних систем

	Педагогічна система Дж.Дьюї	Педагогічна система М. Монтессорі	Вальдорфська педагогіка	Педагогічна система С. Френе	Педагогіка Я. Корчака
1	2	3	4	5	6
Засновник					
Провідні ідеї					
Мета виховання					
Принципи виховання					
Особливості навчально-виховного процесу					

Продовження таблиці

	Педагогічна система Дж.Дьюї	Педагогічна система М. Монтессорі	Вальдорфська педагогіка	Педагогічна система С. Френе	Педагогіка Я. Корчака
1	2	3	4	5	6
Зміст навчання					
Методичні особливості					
Ідеї педагогів, які актуальні у сьогоденні					

Тема 7. Виховання, шкільництво й педагогічна думка з найдавніших часів до XVI століття.

1. Складіть логіко-структурну схему (таблицю або конспект-схему) виховання у стародавніх слов'ян

2. Заповніть таблицю «Зміст та організація навчання у Київській Русі»

Типи шкіл	Час виникнення (перші відомості)	Мета навчання і виховання	Зміст навчання, склад учнів (хлопчики)	Вчителі
Школи «книжного вчення» (підвищен ого типу)				
Монастир ські школи				
Школи грамоти				

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Тема 8. Школа й педагогічна думка XVI-XVII століття

1. Розкрийте сутність понять: братства, демократичність, класно-урочна система, «шкільні комедії», псалтир, літургія.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface.

2. Опрацюйте статут Луцької братської школи (1624) і складіть вимоги до вчителя та до учня школи. (Статут Львівської братської школи 1586р.: Порядок шкільний: У кн.: Антологія пед. мысли Української ССР. - М. :Педагогіка, 1988.- С 73-85.)

[illegible]

Тема 9. Вітчизняна школа та педагогічної думки в Україні у XVIII століття

Семінарське заняття 3.

МЕТА: узагальнити знання про освітні реформи початку XVIII ст., засвоїти педагогічні погляди Ф. Прокоповича та основні етапи життя і діяльності, педагогічні ідеї М.В. Ломоносова, систематизувати провідні ідеї Г.С. Сковороди, познайомитись з творами «Вдячний Єродій», проаналізувати ідеї педагога-просвітителя про моральне і розумове виховання.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічні схеми «Педагогічні погляди Ф. Прокоповича», структурно-логічні схеми «Педагогічні ідеї М.В. Ломоносова», «Провідні ідеї Г.С. Сковороди».

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: самопізнання, ідея «спорідненої» праці, щастя, освіта, батьківська любов, пізнання світу.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

- I. Освітні реформи початку XVIII століття.
- II. Життя та педагогічна діяльність Ф. Прокоповича.
- III. Життя і педагогічні ідеї М.В. Ломоносова.
- IV. Життя та діяльність Г.С.Сковороди.
 - Теорія «трьох світів» і «двох натур».
 - Ідея сродності Г.С. Сковороди.
 - Ідея природовідповідності Г.С.Сковороди.
 - Г.С.Сковорода про розумове, моральне й трудове виховання.
 - Вимоги до вчителя за Г.С. Сковородою.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія педагогіки : Навч. посібник / За заг. ред. Г.В. Троцько. – Харків, 2008. – С.215-217, 227-230, 240-250.
2. Левківський М.В. Історія педагогіки : Підручник /М.В. Левківський. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – С. 172-176, 177-185,186-187.
3. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : Навч. посібник / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко – К. : Знання, 2006. – С. 156-167.
4. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навчальний посібник / А.А. Сбруєва, М.Ю. Рісіна, Н.Г. Осьмук – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – С. 82,83.
5. Хрестоматія з історії педагогіки : в 2-х тт. – Т2. /За заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 79-88; 90-108.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Ломоносов М.В. О воспитании и образовании / Сост. Т.С. Буторина. – М. : Педагогика, 1991. – 344 с. – *Режим доступу:* http://elib.gnpbu.ru/text/lomonosov_o-vozpitanii_1991/go,0;fs,1/
2. Прокопович Ф. Філософські твори [Текст] : пер. з латин. : у 3 т. / Феофан Прокопович ; [упоряд. : М. Д. Рогович, В. М. Нічик ; редкол. : В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1979 – 1981. Т.1 : Про риторичне мистецтво. – 1979. – 512 с. – *Режим доступу:* <http://litopys.org.ua/procop/proc1.htm>
3. Сковорода Г.С. Вдячний Єродій – *Режим доступу:* https://kharkiv-nspu.org.ua/wp-content/uploads/2014/05/Skovoroda_povn_z_portretom_opt.pdf /
4. Сковорода Г.С. Розмова про істинне щастя [Текст] : [Поезії, байки, філос. трактати, діалоги, притчі та афоризми] / Г. С. Сковорода ; [Пер. укр. мовою, приМ. :В. О. Шевчук; Передм. :Д.Багалій]. – Х. : Прапор, 2002. – 271 с.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

- I.** Заповніть таблицю «Особливості організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах, заснованих на початку XVIII століття»

Тип закладу	Мета створення	Контингент	Особистості навчально-виховного процесу

II. Життя та педагогічна діяльність Ф. Прокоповича

- Прочитайте й зробіть виписки з праці Ф. Прокоповича «Про риторичне мистецтво», які розкривають поради для вчителів (Прокопович Ф. Філософські твори : пер. з латин. : у 3 т. / Феофан Прокопович ; [упоряд. : М. Д. Рогович, В. М. Нічик ; редкол. : В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1979 – 1981. Т.1 : Про риторичне мистецтво. – 1979. – 512 с. – *Режим доступу:* <http://litopys.org.ua/procop/proc1.htm>

III. Життя і педагогічні ідеї М.В. Ломоносова.

1. Прочитайте й зробіть виписки з праці М.В. Ломоносова «Про виховання та освіту», які розкривають вимоги до особистості вчителя (Ломоносов М.В. О воспитании и образовании / Сост. Т.С. Буторина. – М. : Педагогика, 1991. – 344 с. – *Режим доступу:* http://elib.gnpbu.ru/text/lomonosov_o-vospitanii_1991/go,0;fs,1/

IV. Життя і діяльність Г.С. Сковороди

1. Відтворіть основні етапи життя і діяльності Г.С. Сковороди.

22 листопада 1722 р. _____

1738-1750 рр. – _____

1742-1744 рр. – _____

1750-1753 р. – _____

1753 р. – _____

1753 р. – _____

1754-1759 рр. – _____

1759 р. – _____

Улітку 1760 р. – _____

1764-1768 рр. – _____

1769-1794 рр. – _____

1794 рр. – _____

29 жовтня 1794 р. – _____

2. Схематично представте теорію «трьох світів» і «двох натур» за Г.С. Сковородою

3. Розкрийте основну ідею виховання

Мета виховання: _____

Вихований ідеал: _____

4. Розкрийте поняття «сродність». _____

5. Розкрийте ідеї розумового, морального і трудового виховання.

Розумове
виховання

Моральне
виховання

Трудове
виховання

Розкрийте суть моральних норм, які обґрунтував Г.С. Сковорода:

духовність _____

моральність _____

любов _____

щастя _____

Прочитайте один будь-який твір Г.С. Сковороди, запишіть мораль і поясніть власну думку.

6. Які принципи виховання називав Г.С. Сковорода?

Принципи
виховання

7. Випишіть обов'язки батьків за Г.С. Сковородою (за творами Г.С. Сковороди)

1. _____

2. _____

3. _____

8. Наведіть уривки або виписки з творів Г.С. Сковороди, які розкривають вимоги до особистості вчителя

Тема 10. Педагогічна думка та освіти у першій половині XIX століття

Семінарське заняття 4.

МЕТА: поглибити знання про освітні реформи початку XIX століття («Статут університетів (1804)» та «Статут навчальних закладів, підвідомчих університетам» (1804)); проаналізувати просвітницьку діяльність і педагогічні погляди О. Духновича; засвоїти педагогічні ідеї і світогляд К. Ушинського щодо виховання і навчати (дидактичні принципи на засадах народності, про необхідність залучення дітей до праці і важливість фізичного виховання); спонукати майбутніх вчителів виховувати і навчати на принципах гуманізму і демократизму.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічні схеми «Реформи початку XIX століття», «Педагогічні погляди К.Д. Ушинського».

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: національна самосвідомість, Пряшівське літературне товариство, педагогія, принцип народності, принцип гуманізму, диференційований підхід у навчанні, Християнська мораль, високоморальна людина, загальнолюдські цінності (О. Духнович); принцип народності, суспільне виховання, національна система освіти, педагогіка як наука і як мистецтво, народна педагогіка, антропологія, психологія, фізіологія, філософія, педагогічний всеобуч батьків (К. Ушинський)

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

- I. Освітні реформи початку XIX століття.
- II. Просвітницька діяльність і педагогічні погляди О. Духновича.
- III. Життя і педагогічні ідеї К.Д. Ушинського.
 - Особливості світогляду К.Д. Ушинського. Мета і завдання виховання.
 - Принцип народності у вихованні
 - Ідеї трудового і фізичного виховання у спадщині К.Д. Ушинського.
 - Дидактична система К.Д. Ушинського.
 - Вимоги до вчителя К.Д. Ушинського.
 - Значення педагогічної теорії К.Д. Ушинського.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія педагогіки : Навч. посібник / За заг. ред. Г.В. Троцько. – Харків, 2008. – С.250-253, 262-266, 276-295.
2. Левківський М.В. Історія педагогіки : Підручник. – К., Центр навчальної літератури, 2003. – С. 198-201, 202-204, 212-222.
3. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : Навч. посібник / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко – К. : Знання, 2006. – С. 173-182, 199-213.
4. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навчальний посібник / А.А. Сбруєва, М.Ю. Рисіна, Н.Г. Осьмук – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – С. 98, 105, 108-113.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Духнович О. В. Народная педагогія // Антологія педагогічної думки в УСРСР / Сост. Н.П. Калениченко. – М. : Педагогіка, 1988. – С.202-208, 590-591.
2. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – С. 237-245.
3. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – С. 198-211.

4. Ушинський К.Д. Праця в її виховному і психічному значенні // Там само. – С. 221-230.
5. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні” // Там само. – С. 211-221.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

І. Освітні реформи початку ХІХ століття.

1. Заповніть таблицю «Освітні реформи початку ХІХ століття»

Предмети, які вивчали; хто викладав				
Мета навчання				
Утримання/ підпоряд- кування				
Термін навчання				
Місце створення				
Парафіяльні училища	Повітові училища	Гімназії	Університет	

II. Педагогіка О. Духновича.

1. Наведіть уривки або виписки з твору О. Духновича «Народна педагогія...» (//Антология педагогической мысли в УССР» / Сост. Н.П. Калениченко. – М. : Педагогика, 1988. – С.202-208, 590-591.), які дають відповіді на питання:

На які частини поділяв О. Духнович педагогію (педагогіку) та який уклав зміст? (С. 590-591.)

[illegible]

Які поради давав батькам у вихованні дітей? (Передмова)

[illegible]

Яким бути вчителю?

[illegible]

Як виховувати і навчати дітей?

[illegible]

II. Життя та педагогічна діяльність К.Д. Ушинського.

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності К.Д. Ушинського:

2 березня 1824 року - _____

1833 - 1840 рр. - _____

1840 - 1844 рр. - _____

1844 - 1846 рр. - _____

2 серпня 1846 р. - 15 грудня 1849 р. - _____

1848 р. - _____

6 лютого 1850 р. - 1 серпня 1854 р. - _____

1852 - 1854 рр. - _____

4 листопада 1854 р. - 25 січня 1859 р. - _____

10 лютого 1859 р. - березень 1862 р. - _____

1860 - 1861 рр. - _____

1861 р. - _____

1862 – 1867 рр. - _____

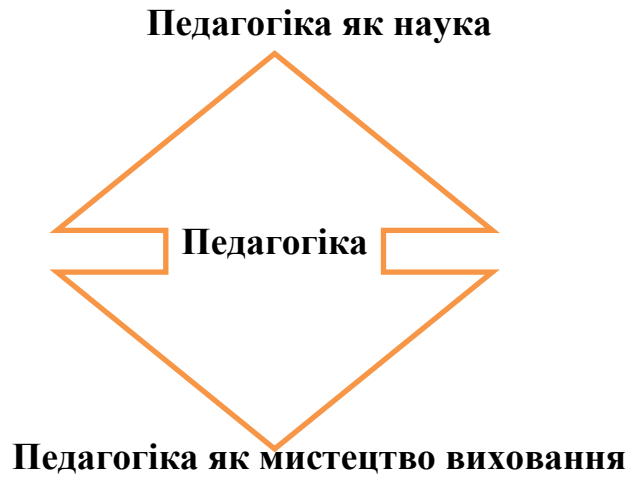
1864 р. - _____

1867 - 1869 рр. - _____

1870 р. - _____

3 січня 1871 р. - _____

2. Розкрийте загальнопедагогічні ідеї К.Д. Ушинського

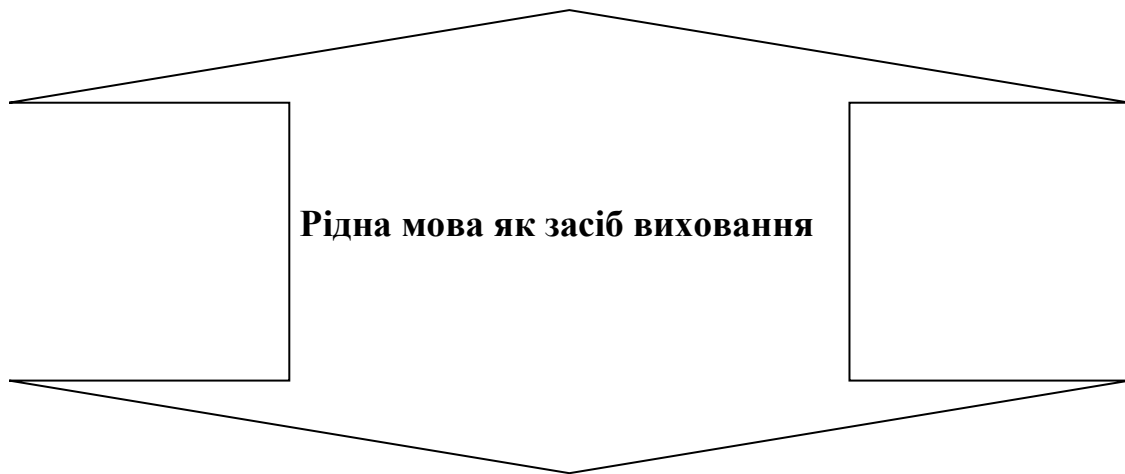
3. Зробіть виписки зі статті К.Д. Ушинського «Про народність у суспільному вихованні», які розкривають принцип народності у вихованні і особливості національної системи виховання.

ВИХОВАННЯ – це _____

Завдання виховання

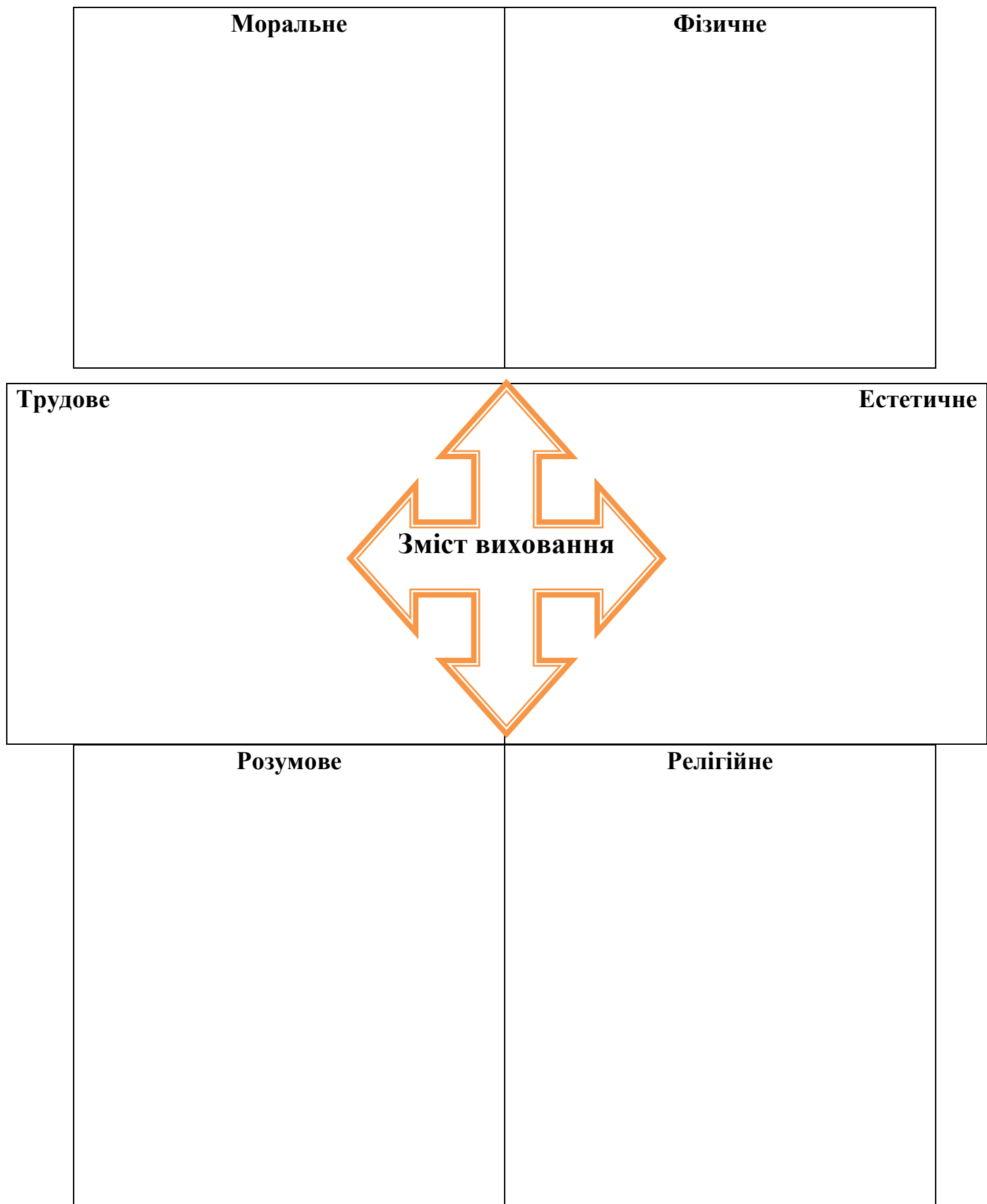
Принцип народності у вихованні означає _____

Поняття про рідну мову

Значення рідної мови

К.Д. Ушинський про гармонійний розвиток особистості

5. Дидактичні погляди К.Д. Ушинського

[illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Наведіть уривки або виписки зі статті К.Д. Ушинського «О пользе педагогичесокой литературы», які розкривають основну ідею статті та позначте, що корисного Ви зайшли для себе, чи актуальна ця праця К.Д. Ушинського зараз.

Тема 11. Освіта та педагогічна думка в Україні другої половини XIX – початку XX століття

Семінарське заняття 5.

МЕТА: засвоїти педагогічні ідеї В.О. Сухомлиського та А.С. Макаренка, усвідомити вагомий внесок А.С. Макаренка у розвиток теорії колективу, ідей трудового виховання молоді; усвідомити сутність новаторської гуманістичної педагогіки В.О. Сухомлиського, познайомитись з творами педагога з питань розумового, трудового, естетичного і фізичного виховання, дидактичних проблем, покликання вчителя, виховання батьків; спонукати майбутніх вчителів виховувати і навчати на принципах гуманізму і демократизму.

ОБЛАДНАННЯ: «Педагогічні погляди В.О. Сухомлиського», «Педагогічні ідеї А.С. Макаренка».

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: колектив; ознаки колективу; функції колективу; структура дитячого колективу; етапи розвитку колективу; закони життя, стиль, тон дитячого колективу; система перспективних ліній; закон паралельної дії; суспільна думка.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

- I. Основні етапи життя і педагогічної діяльності видатних педагогів А.С. Макаренка і В.О. Сухомлиського.
- II. Проблема формування колективу, основні закони його розвитку в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.
- III. Питання морального, трудового і естетичного виховання, поєднання навчання з трудовим вихованням. Підготовка учнів до вибору професії в теорії і практиці А.С. Макаренка і В.О. Сухомлиського.
- IV. Особливості роботи з батьками у творах В.О. Сухомлиського «Батьківська педагогіка» та А.С. Макаренка ««Книга для батьків» та в «Лекціях про виховання дітей»»
- V. Творча спадщина В.О. Сухомлиського та відродження школи і педагогіки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія педагогіки : Навч. посібник / За заг. ред. Г.В. Троцько. – Харків, 2008. – С.472-482, 483-506.
2. Левківський М.В. Історія педагогіки : Підручник. – К., Центр навчальної літератури, 2003. – С. 269-289, 304-316.
3. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : Навч. посібник / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко – К. : Знання, 2006. – С. 332-365, 383-397.
4. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навчальний посібник / А.А. Сбруєва, М.Ю. Рисіна, Н.Г. Осьмук – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – С. 185-191, 192-197.
5. Хрестоматія з історії педагогіки : в 2-х тт. – Т2. /За заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 385-407; С. 463-488.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Макаренко А. С. Колектив и воспитание личности / А.С.Макаренко. – Москва : Педагогика, 1972. – 334 с.
2. Макаренко А.С. Гра : Лекции для родителей / А.С. Макаренко. – М., 1952. – С. 41-51.
3. Макаренко А.С. Про дисципліну : Лекции для родителей / А.С. Макаренко. – М., 1952. – С. 29-40.
4. Макаренко А.С. Виховання в праці : Лекции для родителей / А.С. Макаренко. – М., 1952. – С. 52-62.
5. Макаренко А.С. Загальні умови сімейного виховання : Лекции для родителей / А.С. Макаренко. – М., 1952. – С. 9-18.
6. Макаренко А.С. Книга для родителей / А.С. Макаренко. – М., 1968. – 359 с.

7. Макаренко А.С. Лекции для родителей / А.С. Макаренко. – М., 1952. – 95 с.
8. Макаренко А.С. О воспитании / А. С. Макаренко. – Москва : Просвещение, 1988 . – 255 с.
9. Макаренко А.С. Педагогічні твори /А.С. Макаренко. – К.: Радянська школа, 1953.
10. Макаренко А.С. Про батьківський авторитет : Лекции для родителей / А.С. Макаренко. – М., 1952. – С. 19-28.
11. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 тт. /В.О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976.
12. Сухомлинський В.О. Духовний світ школяра / Вибрані твори в 5-ти тт. /В.О. Сухомлинський. – К : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – С. 218-232.
13. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа / Вибрані твори в 5-ти тт. /В.О. Сухомлинський. – К : Радянська школа, 1976. – Т. 4. – С.7-393.
14. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський. – Х. : Акта, 2012.– 537 с.
15. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю / Вибрані твори в 5-ти тт. /В.О. Сухомлинський. – К : Радянська школа, 1976. – Т. 2. – С. 419-656.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

I. Життя та педагогічна діяльність А.С. Макаренка.

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності А.С. Макаренка

1 березня 1888 року _____

вересень 1920 р. – липень 1928 р. - _____

1920 – 1924 рр. _____

1924 – 1926 рр. _____

1926 – 1928 рр. _____

грудень 1927 р. – 1935 р. _____

1933 - 1935 рр. _____

1935 - 1937 рр. - _____

1937 – 1939 рр. - _____

1937 р. _____

1938 р. _____

1 квітня 1939 р. - _____

2. Розкрийте проблему формування колективу та основні закони його розвитку в педагогічній спадщині А. Макаренка.

Колектив – це _____

Мета формування колективу

Принципи

СТАДІЇ РОЗВИТКУ КОЛЕКТИВУ

1 етап _____

Завдання: _____

2 етап _____

Завдання: _____

3 етап _____

Завдання: _____

4 етап _____

Завдання: _____

Прочитайте твори А.С.Макаренка і зробіть виписки, які розкривають мету формування колективу.

Випишіть висловлювання А.С.Макаренка про дисципліну. (Макаренко А.С. Дисципліна – режим, покарання та заохочення /Хрестоматія з історії педагогіки : в 2-х тт. – Т2. /За заг. ред. А.В. Троцько. – Х : ХНАДУ, 2011. – С. 385-407.

Дисципліна – це _____

Дисципліна – це _____

[illegible]

II. Життя та педагогічна діяльність В.О. Сухомлинського .

1. Схарактеризуйте основні етапи життя та діяльності В.О. Сухомлинського.

28 вересня 1918 року _____

1934 р. _____

1935 -1938 рр. _____

1936 - 1938 рр. _____

1938 – 1941 рр. _____

1942 р. - _____

червень 1942 р. – березень 1944 р. _____

1948 – 1970 рр. _____

1955 р. _____

1968 р. _____

2 вересня 1970 р. _____

Прочитайте і зробіть виписки з творів В.О. Сухомлинського, які розкривають особистість вчителя.

На Вашу думку, які поради В.О. Сухомлинського актуальні у наш час. Аргументуйте власну думку.
(Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю / Вибрані твори в 5-ти тт. /В.О. Сухомлинський. – К :
Радянська школа, 1976. – Т. 2. – С. 419-656.)

Заповніть таблицю і порівняйте погляди видатних педагогів А.С. Макаренка та В. Сухомлинського

	А.С. Макаренко	В.О. Сухомлинський
Основні праці		
Мета і завдання виховання		
Принципи виховання		

Ідеї трудового виховання				
Ідеї розумового виховання				
Ідеї естетичного виховання				
Ідеї морального виховання				
Проблема дисципліни				

Заповніть таблиці і порівняйте погляди видатних педагогів А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського щодо методів виховання та особливостей роботи з батьками

Методи виховання	В.О. Сухомлинський	
	А.С. Макаренко	

Особистості роботи з батьками			
	А.С. Макаренко	В.О. Сухомлинський	
Праці для батьків			
Основні ідеї			
Поради батькам (виписати цитати із творів)			

1. Провідні вітчизняні педагоги (М.І. Пирогова, С.Ф. Русової, Я.Ф. Чепіги) про порівняльну педагогіку як науку. Внесок К.Д. Ушинського у розвиток вітчизняної компаративістики.

Тема 2. Порівняльна характеристика освітніх систем у провідних країнах світу.

Семінарське заняття 1.

МЕТА: ознайомити студентів з основними елементами комплексної характеристики освітніх систем; показати особливості й тенденції розвитку систем освіти в різних країнах світу; виявляти і усвідомлювати унікальне і специфічне в національній системі освіти нашої країни.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: інтеграції в освіті, демократизації освіти, управління, децентралізація, централізація.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

- I. Основні завдання інтеграції в освіті.
- II. Тенденції централізації і децентралізації в управлінні освітою й фінансуванні освітніх систем.
- III. Загальна характеристика освітніх систем провідних країн світу і принципи їх побудови.
- IV. Спільні та відмінні риси структури середньої освіти в провідних країнах світу.
- V. Тенденції розвитку системи вищої освіти
- VI. Конкретизувати особливості й умови реформування освітніх систем у різних регіонах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абашкіна Н.В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині. – К.: Вища школа, 1998. – 208 с.
2. Вульфсон Б.Л. Малькова З.А. Сравнительная педагогика. М.-Воронеж: НПО «МОДЭКС», 1996. – 256 с.
3. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXIв. – М.: УРАО, 1998. – 181 с.
4. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире. – М.: Владос, 1999. – 200 с.
5. Курс лекцій з порівняльної педагогіки / За заг. ред. члена-кор. АПН України, д.п.н., проф. Г.В. Троцько. – Харків, 2007. – 264 с.
6. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

1. Схарактеризувати основні завдання інтеграції в освіті.

2. Розкрийте тенденції централізації і децентралізації в управлінні освітою й фінансуванні освітніх систем.

3. Дайте загальну характеристику освітніх систем провідних країн світу і принципи їх побудови.

4. Заповніть таблицю «Характеристика освітніх систем».

Назва країни	Особливості системи освіти	
	Дошкільна освіта	Початкова освіта
Україна		
США		
Великобританія		
Німеччина		
Франція		
Японія		
Китай		

[illegible]

Тема 3. Зміст освіти у навчальних закладах у провідних країнах світу

Семінарське заняття 2.

МЕТА: розкрити особливості оновлення змісті освіти на прикладі освітніх реформ країн світу, проведених у XX ст., розширити уявлення про здійснення диференціації в освіті, формувати у студентів переконання щодо постійного вдосконалення та оновлення національної освітньої системи.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: освітній стандарт, диференціація навчання, компенсуюче навчання.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

- I. Глобальні і регіональні тенденції реформування вищої освіти.
- II. Уніфікація та можливості вибору варіантів навчального плану.
- III. Модернізація форм навчання у закладах середньої та вищої освіти.
- IV. Диференційоване навчання як спосіб розвитку здібностей, інтересів і схильностей учнів (порівняльний аналіз основних форм диференційованого навчання).
- V. Характеристика організаційних форм і методів навчання в різних країнах світу.
- VI. Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вульфсон Б.Л. Малькова З.А. Сравнительная педагогика. М.-Воронеж: НПО «МОДЭКС», 1996. – 256 с.
2. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге ХХІв. – М.: УРАО, 1998. – 181 с.
3. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире. – М.: Владос, 1999. – 200 с.
4. Курс лекцій з порівняльної педагогіки / За заг. ред. члена-кор. АПН України, д.п.н., проф. Г.В. Троцько. – Харків, 2007. – 264 с.
6. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с..

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Абашкіна Н.В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині. – К.: Вища школа, 1998. – 208 с.
2. Біда Т. З досвіду роботи шкіл Англо-Континентал //Рідна школа. – 2006. - № 7.
3. Богданова І.М. Модульний підхід до професійно-педагогічної діяльності вчителя. – О.: Маяк, 1998. – 284 с.
4. Богданова І.М. Технології в освіті: теоретико-методологічний аспект. – О.: «ТЕС», 1999. – 146 с.
5. Бродський Я., Павлов О. Про стандартизацію шкільної освіти //Шлях освіти. – 2006. - №3.
6. Бургін М., Степанко Г. Стандарти в системі освіти США: стан проблеми //Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – К.,1997. – Вип.. 7.
7. Василенко Н. Навчання культури здорового харчування в європейській загальноосвітній школі //Рідна школа. – 2001. - № 9.
8. Волощук І., Шепотько В. Фактологічна підготовка педагогів до роботи з обдарованими і талановитими школярами //Рідна школа. – 2006. - № 9.
9. Вульфсон Б.Л. Малькова З.А. Сравнительная педагогика. М.-Воронеж: НПО «МОДЭКС», 1996. – 256 с.

10. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXIв. – М.: УРАО, 1998. – 181 с.
11. Глузман О.В., Володько В.М. Особливості підготовки педагогічних кадрів в університетах США //Педагогіка і психологія. – 1998. - №4.
12. Гриценко В.Й., Панышин Б.Н. Информационная технология: вопросы развития и применения. – К.: Наук. думка, 1988. – 272 с.
13. Де грот Рональд. Дифференциация в образовании //Директор школы. – 1994. – №5.
14. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 №24
15. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире. – М.: Владос, 1999. – 200 с.
16. Ігнатенко Н. Традиції історичної освіти учнів європейських країн //Рідна школа. – 2001. - № 7.
17. Лавриненко Н. Концептуальний підхід до формування змісту навчання в сучасному французькому коледжі (основній середній школі) //Рідна школа. – 2003. - № 5.
18. Локшина О. Еволюція реформ шкільної освіти в країнах Європейського Союзу //Шлях освіти. – 2006. - №4.
19. Локшина О. Про навчання іноземних мов у Європі //Рідна школа. – 2001. - № 12.
20. Локшина О.Сучасні тенденції розвитку змісту шкільної освіти в зарубіжжі //Шлях освіти. – 2005. - №1.
21. Овчарук О. Сучасні тенденції розвитку змісту освіти в зарубіжних країнах //Шлях освіти. – 2003. - №2.
22. Овчарук О. Якість освіти в діяльності освітянських організацій міжнародної спільноти //Шлях освіти. – 2005. - №4.
23. Проскура О. Порівняльне міжнародне дослідження шкільної успішності учнів //Шлях освіти. – 2004. - №1.
24. Савченко О. Основні напрями реформування шкільної освіти //Шлях освіти. – 1998. - №1.
25. Сікорський П. Диференційоване навчання і проблеми реформування освітньої системи //Шлях освіти. – 1997. - №1.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

I. Розкрийте сутність поняття «освітній стандарт».

[illegible]

II. Заповніть таблицю «Розробка стандартів та контроль за їх впровадженням у різних країнах світу»

Країна	Особливості розробки стандартів
США	

III. Розкрийте сутність поняття «диференціація» та «диференціація навчання».

IV. Назвіть основні форми компенсуючого навчання.

V. Заповніть таблицю «Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами» (дошкільна освіта).

Країна	Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами

VI. Заповніть таблицю «Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами» (початкова школа).

Країна	Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в початковій школі

VII. Заповніть таблицю «Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами»
(середня школа).

Країна	Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в середній школі

VIII. Заповніть таблицю «Особливості навчання молоді з особливими освітніми потребами» (вища школа).

Країна	Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах вищої освіти

Тема 4. Основні напрями виховання у навчальних закладах у провідних країнах світу

Семінарське заняття 3.

МЕТА: розкрити особливості формальної і неформальної освіти і виховання, розширити уявлення про пріоритети виховання у провідних країнах світу (виховання дисциплінованості, громадянське, екологічне, полікультурне виховання); поглибити знання про організацію учнівського самоврядування: шкільні ради (Англія), конференції (Німеччина), команди (Франція), комітети (США); формувати у студентів переконання щодо постійного вдосконалення та оновлення національної освітньої системи.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: соціалізації особистості, формальна освіта, неформальна освіта.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

- I. Особливості соціалізації особистості в сучасних освітніх системах.
- II. Теоретичні парадигми і сучасні проблеми виховання.
- III. Пріоритети виховання в провідних країнах світу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вульфсон Б. Становление сравнительной педагогики как науки //Педагогика. – 1995. – №2. – С. 100-108.
2. Вульфсон Б. Сравнительная педагогика в системе современного научного знания // Педагогика. – 1998. – №2. – С. 78-89.
3. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире. – М.: Владос, 1999. – 200 с.
4. Єгоров Г., Лавриненко Н. Тенденції розвитку порівняльної педагогіки за кордоном //Шлях освіти. – 1999. – №1. – С.19-23.
5. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Зверева И.Д. Опыт организации социальной помощи подросткам за рубежом //Практична психологія та соціальна робота. – К., 1998. – №2.
2. Лукашевич М.П. Соціалізація. Виховний механізм і технології: Навч.-метод. посіб. – К., 1998. – 112 с.
3. Москаленко В. Социология личности: Философский аспект. – К.: Вища школа, 1986.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

- I. Розкрийте сутність поняття «соціалізація» та «соціалізація особистості».

II. Заповніть таблицю «Взаємозв'язок формальної і неформальної освіти і виховання у рійних країнах світу».

Країна	Взаємозв'язок формальної і неформальної освіти і виховання у рійних країнах світу
Україна	
США	
Франція	
Японія	
Китай	

III. Розкрийте основні положення концепції «Виховання в духі миру, демократії та прав громадянина».

[illegible]

IV. Заповніть таблицю «Провідні ідеї виховання у різних країнах світу»

Країна	Провідні ідеї виховання	Моральне виховання	Громадське виховання
Україна			
США			
Франція			
Велика Британія			
Японія			
Китай			

[illegible]

V. Заповніть таблицю «Особливості організації учнівського самоврядування у різних країнах світу»

Країна	Особливості організації учнівського самоврядування у різних країнах світу
Україна	
США	
Франція	
Велика Британія	
Японія	
Китай	

VI. Заповніть таблицю «Особливості співпраці школи і сім'ї»

Країна	Особливості співпраці школи і сім'ї у різних країнах світу
Україна	
США	
Франція	
Велика Британія	
Німеччина	
Японія	
Китай	

**Тема 5. Статус вчителя в розвинутих країнах світу та в Україні.
Національні системи педагогічної освіти**

1. Розкрийте вимоги до сучасного вчителя у Західній Європі.

2. Заповніть таблицю «Підготовка педагогічних фахівців у провідних країнах світу»

Країна	Особливості підготовка педагогічних фахівців у провідних країнах світу
Україна	
США	
Франція	
Велика Британія	
Німеччина	
Японія	
Китай	

Тема 6. Альтернативна навчально-виховні заклади у країнах Заходу у XX ст.

1. Схарактеризуйте етапи виникнення альтернативних шкіл. Заповніть таблицю:

Етапи	Особливості етапу виникнення альтернативних шкіл
1 етап (XV ст. – середина XIX ст.) – «Будинок радості» Вітторіно де Фельтре як одна з перших альтернативних шкіл	
2 етап (кінець XIX – 30 рр. XX ст.) – період педоцентричної революції	
3 етап – 60 роки XX ст. – сучасний період	

2. Розкрийте сучасні тенденції розвитку альтернативних шкіл.

Види і оцінювання діяльності студента

Аудиторна робота

Теоретичний блок

Відвідування лекцій	– 1 бал (10 лекцій)	5 балів
Ведення конспекту лекцій	– 0,5 бала (5 лекцій)	10 балів

Всього 15 балів

Практичний блок

Відвідування семінарський занять	– 0,5 бала (8 занять)	4
Участь у обговоренні питань	– 0,5 бала (8 занять)	4
Поточне тестування (опитування) за темою семінарського заняття	– 1 бала (8 занять)	8

Всього 16 балів

Самостійна робота студента

Ведення робочого зошита

- конспектування першоджерел (31 першоджерел) 12 балів
- складання схем і таблиць до кожної теми 8,5 балів
0,5 бала (11 тем +6 тем)
- ведення словника педагогічних термінів до кожної теми 8,5 балів
0,5 бала (11 тем +6 тем)

Всього 29 балів

Загальна кількість балів за аудиторну і самостійну роботу 60 балів

Підсумковий тест (іспит) 40 балів

Загальна кількість балів 100 балів

Першоджерела для опрацювання та конспектування

1. Арістотель. Політика.
2. Демокріт. Фрагменти про виховання.
3. Платон. Держава.
4. Рабле Ф. Гаргантюа і Пантагрюель.
5. Квінтіліан М.Ф. Про виховання.
6. Коменський Я.А. Велика дидактика.
9. Коменський Я.А. Закони добре організованої школи.
10. Коменський Я.А. Видимий світ у малюнках
11. Коменський Я.А. Відкриті двері до мов усіх наук
12. Локк Д. Думки про виховання.
13. Руссо Ж.Ж.Еміль, або Про виховання.
14. Песталоцці Й.Г. Лінгард і Гертруда.
13. Дістервег Ф.А.В. Керівництво до освіти німецьких вчителів.
14. Повчання Володимира Мономаха.
15. Статут Луцької братської школи (1624).
16. Ломоносов М.В. Про виховання та освіти.
17. Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво
18. Сковорода Г.С. Вдячний Єродій.
19. Ушинський К.Д. Про народність в громадському вихованні.
20. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури.
21. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні.
22. Ушинський К.Д. Рідне слово.
23. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання (Передмова).
24. Духнович О.В. Народна педагогія...
25. Макаренко А.С. Виховання громадянина.
26. Макаренко А.С. Виховання в праці.
27. Макаренко А.С. Загальні умови сімейного виховання.
28. Макаренко А.С. Про батьківський авторитет.
29. Сухомлинський В.О. Народження громадянина.
30. Сухомлинський В.О. Павлиська середня школа
31. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю

Рекомендована література

• з дисципліни «Історія педагогіки»

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник. /А.М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Антология педагогической мысли России второй половины XIX – начала XX ст. / сост. П.А. Лебедев. – М. : Педагогика, 1990. – 608 с.
3. Джуринский А.Н. История образования и педагогической мысли : учеб. для студ. высш. учеб. заведений. – М. : ВЛАДОС, 2004. – 400 с.
4. Історія української школи і педагогіки : Хрестоматія / упоряд. О.О. Любар / за ред. В.Г. Кременя. – К. : Знання, КООО, 2003. – 766 с.
5. Константинов Н.А. Очерки по истории начального образования в России /Н.А. Константинов, В.А. Струминский. – 2-е изд., испр. и доп.– М. : Изд-во МП РСФСР, 1953. – 270 с.
6. Левківський М.В. Історія педагогіки : Навч. посібник. /М.В. Левківський, О.М. Микитюк. – Харків : ОВС, 2002. – 240 с.
7. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : Навч. посібник. /О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Г. Федоренко. – К. : Знання, 2006. – 450 с.
8. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – початок XX ст.): Нариси / редкол.: М.Д. Ярмаченко, Н.П. Калениченко, С.У. Гончаренко та ін. – К. : Радянська школа, 1991. – 384 с.
9. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навчальний посібник / А.А. Сбруєва, М.Ю. Рисіна, Н.Г. Осьмук – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – 250 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У двох книгах / за ред. О.В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – Кн. 1. – 622 с; Кн. 2. – 550 с.
11. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. / сост. и автор вводных статей чл.-кор. АПН СССР, проф. А.И. Пискунов. – М. : Просвещение, 1981. – 560 с.
12. Хрестоматія з історії педагогіки: навч. посіб. для вищ. пед. навч. закл. України : у 2 т. / [Ю.В. Бекетова, С.В. Білецька, В. М. Білик та ін.] ; за заг. ред. А.В. Троцько ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. - Х. : ХНАДУ, 2011.
13. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / За заг. ред. С.А. Литвинова. – К., 1961.

• з дисципліни «Порівняльна педагогіка»

1. Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б.Л. Вульфсон ; Рос. акад. образования. – М. : УРАО, 2003. – 232 с.
2. Галус О. М. Порівняльна педагогіка : Навч. посібник для студ. гум. спец. вищих пед. навч. заклад. / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.
3. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире / А.Н. Джуринский. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 199 с.
4. Курс лекцій з порівняльної педагогіки : Навч. посібник / С. В. Білецька, В. М. Білик, А. Г. Відченко [та ін.] ; М-во освіти і науки України, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди; За заг. ред. Г.В. Троцько. – Х. : [б. в.], 2007. – 263 с.
5. Сбруєва, А. А. Порівняльна педагогіка : Навч. посібник для студ. вищих навч. заклад. освіти / Аліна Анатоліївна. Сбруєва. – 2-е вид., стереотип. – Суми : ВТД "Університет. кн.", 2005. – 319 с.
6. Чепіль, М. М. Порівняльна педагогіка : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. М. Чепіль, А. Возняк ; Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич : Ред.- вид. ДДПУ ім. І.Франка, 2010. – 133 с.

Навчальне видання.

Укладачі:
Якушко Наталія Михайлівна
Рудічєва Наталія Костянтинівна

Робочий зошит з дисциплін «Історія педагогіки» та «Порівняльна педагогіка» :
Спеціальність : 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 016 Спеціальна освіта :
методичні рекомендації для викладачів і здобувачів вищої освіти педагогічних
університетів

Відповідальний за випуск: Гриньова Валентина Миколаївна
Комп'ютерна верстка: Рудічєва Н.К.
Коректор: Рудічєва Н.К.

Формат 60x84/8. Умов. друк. арк. 11,5. Наклад 300 прим. Замов. №10-05
Ціна договірна.

Надруковано
Видавництво МОНОГРАФ
ФОП Іванченко І. С.
пр. Тракторобудівників, 89-а/62, м. Харків, 61135.
Тел.: +38 (050/093) 40-243-50.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК №4388 від 15.08.2012 р.
www.monograf.com.ua